

Møteinnkalling - Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Arkivsak: 24/222

Møtedato/tid: 14.03.2024 kl. 14:00 – 16:00

Møtested: Steinkjer, Samfunnshuset, Lillesalen

Møtet gjennomføres som fjernmøte, med mulighet for å delta fysisk.

Møtet avvikles for åpne dører, i tråd med kommuneloven § 11-5.

Eventuelle forfall, eller spørsmål om habilitet, meldes til Konsek Trøndelag IKS
v/ Ragnhild Aashaug på telefon 970 40 929, eller e-post: ragnhild.aashaug@konsek.no

Varamedlemmer møter etter nærmere innkalling.

Trondheim, 07.03.2024

Ina Pedersen (sign.)
Leder av kontrollutvalget

Ragnhild Aashaug
seniorrådgiver
Konsek Trøndelag

Kopi: Varamedlemmer, fylkesordfører, fylkesdirektør, hovedutvalgsleder kultur, hovedutvalgsleder samferdsel, gruppeleder Krf, gruppeleder Sp, gruppeleder Rødt, gruppeleder Ap og Revisjon Midt-Norge SA

Sakliste

Saksnr.	Sakstittel
17/24	Innspill fra politisk side til plan for forvaltningsrevisjon og plan for eierskapskontroll
18/24	Godkjenning av møteprotokoll fra dagens møte

Innspill fra politisk side til plan for forvaltningsrevisjon og plan for eierskapskontroll

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Møtedato

14.03.2024

Saknr

17/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-217, TI-&30

Arkivsaknr 23/583 - 11

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget tar innspillene til planarbeidet til orientering.
2. Det bes om at sekretariatet forbereder en sak til møtet den 9.april hvor medlemmene kan komme med innspill til områder ut fra det som har kommet frem i prosessen.

Vedlegg

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering

Saksopplysninger

Kontrollutvalget skal utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i løpet av det første året etter konstituering. Planene skal baseres på risiko- og vesentlighetsvurderinger av fylkeskommunes virksomhet og virksomheten i fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å kartlegge hvilke områder det er størst behov for å skulle gjennomføre forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller.

Vi viser til kontrollutvalgets sak 57/23 i møtet den 14.desember, der kontrollutvalget gjorde slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget slutter seg til skissert opplegg for planarbeidet beskrevet i saksfremlegget.
2. Kontrollutvalget ber Revisjon Midt-Norge SA utarbeide en helhetlig risikovurdering for forvaltningsrevisjon til 1.mars 2024. Dokumentet utarbeides og ses i sammenheng med ressursbruk til helhetlig risikovurdering for eierskapskontroll (se sak 58/23).

I kontrollutvalgets sak 3/24 i møtet den 13.februar mottok kontrollutvalget revisors risiko- og vesentlighetsvurdering og innspill fra fylkesdirektøren og hans ledergruppe. I tillegg til revisor sine vurderinger fikk kontrollutvalget innspill fra fylkeskommunens medvirkningsorganer, hovedtillitsvalgte og hovedverneombud i sak 12/24 i møte den 12.mars.

Til dette møtet er fylkesordfører, fylkesvaraordfører, hovedutvalgsledere og gruppeledere invitert. De har fått revisjonens risiko- og vesentlighetsvurdering tilsendt, og er invitert inn til korte innlegg med bakgrunn i noen spørsmål.

Gjennomføringen av saken

Kl. 14:00 - 14:30 Pål Sæter Eiden, fylkesvaraordfører og leder av hovedutvalg for samferdsel. Deltar fysisk.

Jan Grønningen, hovedutvalgsleder for kultur. Deltar fysisk

Karin Bjørkhaug, gruppeleder Krf. Deltar fysisk.

Kl. 14:40 - 15:10 Hege Nordheim Viken for Ole Herman Sveian, gruppeleder Sp. Deltar fysisk.

Hanne Bjørnbeth, gruppeleder Ap. deltar fysisk eller digitalt

Hallgeir Opdal, gruppeleder Rødt. Deltar fysisk.

De inviterte er bedt om å forberede et innlegg på 3 minutter. Det er bedt om at det tas utgangspunkt i følgende spørsmål:

1. På hvilke områder er det risiko for at kommunen og selskaper der kommunen har eierandeler ikke når sine målsettinger, ikke oppfyller lovkrav, eller utnytter ressursene dårlig?
2. På hvilke tjenesteområder/kommunalt eide selskaper er det behov for forvaltningsrevisjon?
3. På hvilke områder er det mangler ved eierstyringen i fylkeskommunens selskaper?

Det er lagt opp til at kontrollutvalget kan stille oppfølgingsspørsmål til det enkelte innlegg. Etter at kontrollutvalget har fått innspill fra samtlige deltakere bes kontrollutvalget om gjøre en kort oppsummering.

Det legges opp til at kontrollutvalget kan komme med innspill på områder og spørsmålsstillinger på kontrollutvalgets møte den 9.april. Ut fra dette lager sekretariatet et utkast til plan for forvaltningsrevisjon og plan for eierskapskontroll til kontrollutvalgets møte den 21. mai.

Konklusjon

Kontrollutvalget må vurdere de innkomne innspillene, og om det er ønskelig med oppfølgingsspørsmål. Det bes om at utvalget gjør en oppsummering tilslutt for å vurdere om innspillene er dekkende for det videre arbeidet.

I sak 3/24 og 4/24 i møtet den 13.februar ble det lagt ved et skjema som utvalget kan bruke til å notere innspill. Skjemaet er ikke lagt ved saken, men kan sendes ut til deltakerne ved å kontakte sekretariatet.

OPPSUMMERING

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering danner grunnlag for kontrollutvalgets arbeid med *plan for forvaltningsrevisjon* og *plan for eierskapskontroll*. Revisors vurderinger er kategorisert i fargene rød, gul og grønn, hvor rød er områder som revisor vurderer å ha høy risiko og vesentlighet. I denne rapporten er bare røde og gule områder presentert.

Tabellen under oppsummerer revisors risikovurderinger for Trøndelag fylkeskommune.

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Arbeidsgiverpolitikk og ledelse	ROS og beredskap
Informasjonssikkerhet	Demografiske endringer
Avvikssystem	Helse, miljø og sikkerhet
Økonomisk bærekraft	Offentlige anskaffelser
Gjennomføring av videregående opplæring	Merverdiavgiftsbehandling
Klima og miljø	Skoleadministrativt system
Vedlikeholdsetterslep	Kollektivtransport
Tilskuddsordninger	Bærekraft
	Saksbehandling kulturminner
	Kulturtilbud
	Folkehelse – samfunnsutvikling og samordning
	Samisk forvaltningsområde
	Integrering
	Ressurser tannhelse
	Tannhelse Midt
HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Mange eierskap	Eierskapsmelding
	Interkommunale selskaper
	Utviklingsselskap
	Eiendomsselskap

1 INNLEDNING

Kontrollutvalget i fylkeskommunen skal utarbeide en *plan for forvaltningsrevisjon* (kommunelovens § 23-3 andre ledd) og en *plan for eierskapskontroll* (kommunelovens § 23-4 andre ledd). Revisors risiko- og vesentlighetsanalyse er et innspill til kontrollutvalgets arbeid med disse planene. Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er en invitasjon til en dialog om risikoområder i fylkeskommunen og bør suppleres med vurderinger fra organisasjonen og kontrollutvalget selv. Vurderingen av risiko er basert på sannsynlighet for at noe inntreffer og mulig konsekvens, og disse er påpekt kort i teksten. Det er lagt vekt på å framstille risikovurderingene på en enkel måte, og risikoer som revisor har funnet uvesentlig er ikke tatt med. Denne risiko- og vesentlighetsvurderingen er sett fra revisors perspektiv og andre kan ha andre vurderinger basert på sin kunnskap om fylkeskommunen.

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er basert på erfaringer fra revisjonsarbeidet i fylkeskommunen, data fra offentlige kilder og årlige kontaktmøter med fylkeskommunen.

Denne rapporten er delt inn i åtte områder. Disse er:

- Organisasjon
- Økonomi
- Utdanning
- Samferdsel, veg og eiendom
- Plan, næring og kulturminner
- Kultur, folkehelse og integrering
- Tannhelse
- Eierstyring

2 ORGANISASJON

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Arbeidsgiverpolitikk og ledelse	ROS og beredskap
Informasjonssikkerhet	Demografiske endringer
Avvikssystem	Helse, miljø og sikkerhet

Arbeidsgiverpolitikk og ledelse

Generelt er det en kamp om arbeidskrafta og fylkeskommunen opplever utfordringer med å rekruttere nok og rett kompetanse. Det er flere yrkesgrupper som er vanskelig å rekruttere, som for eksempel undervisningspersonell, ingeniører, IT-kompetanse og tannhelsepersonell. Når fylkeskommunen ikke klarer å løse rekrutteringsproblemene settes det i verk tiltak som fører til høyere kostnader og mindre stabilitet i bemanningen, eksempelvis bruk av vikarbyråer. En konsekvens av rekrutteringsutfordringene er at fylkeskommunen ikke klarer å rekruttere kompetanse som fylkeskommunen er pålagt å ha og mangler kompetanse og kapasitet til å få utført nødvendige tjenester. Turnover og vakanse i viktige stillinger skjer med jevne mellomrom og kan gi konsekvenser i form av manglende kontinuitet og at taus kunnskap i organisasjonen forsvinner.

Fylkeskommunen har til nå tilbydd ansatte kompetansehevende tiltak. Når det blir strammere økonomi, vil det kunne bli vanskeligere å tilby kompetanseheving.

Informasjonssikkerhet

Sannsynligheten for ondsinnede handlinger mot IKT-systemer er økende i samfunnet. Fylkeskommunen er en kompleks organisasjon som er avhengig av IKT på de fleste områder. Dersom IKT-systemet rammes av en hendelse som setter det ut av funksjon, er konsekvensen at fylkeskommunens virksomhet blir skadelidende på ulike måter. Økende grad av digitalisering gir effektive løsninger, men det er sannsynlig at bevisstheten omkring IKT-sikkerhet kanskje ikke er til stede i hele organisasjonen, med eksempelvis den konsekvens at brukere trykker på en lenke som gir uvedkommende tilganger. IKT-sikkerhet er relatert til personvernforordningen og håndtering av personopplysninger, eksempelvis med den konsekvens at personopplysninger kommer på avveie. En annen risiko knyttet til informasjonssikkerhet, er å alltid være oppdatert på ny kunnskap på området.

Internkontroll – system og implementering

Formålet med kravet om internkontroll i kommuneloven § 25-1 er å forebygge og hindre regelverksbrudd, og sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og korrigert. Dette krever at fylkeskommunen har et system for internkontroll, som sikrer at de ulike sektorene rapporterer om de faktiske forhold i sektoren og jevnlig evaluerer og korrigerer egen praksis. Revisor har informasjon som tyder på at det kun er noen avdelinger som har system for risikovurderinger, og at fylkeskommunen mangler et helhetlig system. Fylkeskommunen anslår selv at det helhetlige systemet vil være på plass i 2024/2025. Fylkeskommunen er i ferd med å ansette en leder for kvalitet og internkontroll og rådgiver/seniorrådgiver for kvalitet og internkontroll.

Revisor har informasjon som tyder på at fylkeskommunen ikke har et godt avvikssystem implementert, noe som øker sannsynligheten for at det kan få konsekvenser for både tjenestemottakere og fylkeskommunen. Bevissthet og kultur rundt avvik og oppfølging av avvik som grunnlag for læring og forbedring, er sentralt i et internkontrollsystem.

ROS og beredskap

Det er viktig at fylkeskommunen er forberedt ved kriser innenfor alle områder. Dette kan være for eksempel kriser som påvirker veinettet og bruer, eller utagerende hendelser på videregående skoler.

Formålet med helseberedskapsloven er å sørge for at helsevesenet har de rettighetene de trenger for å verne befolkningens liv og helse under kriser og krig. Loven gir fylkeskommunen plikt til å utarbeide beredskapsplaner for de områder de har ansvar for. Eksempelvis gjelder dette tannhelsetjenesteloven og folkehelseloven.

Demografiske endringer

Utviklingen i størrelsen på og sammensetningen av befolkningen vil ha betydning for dimensjonering av tjenestetilbud og fylkeskommunens inntekter og utgifter.

Folketallet øker i Trøndelag. Tilgangen til arbeid er den store driveren for befolkningsutviklingen i kommunene, enten i form av tilgjengelig arbeid i kommunen eller gjennom tilgang til arbeidsplasser i nærliggende kommuner. Trenden i Trøndelag, som i resten av landet, er at de store kommunene blir større og de som alt er små fortsetter å miste innbyggere.

Den demografiske utviklingen vil ha stor betydning for utviklingen av tjenestene i fylkeskommunen.

Fylkeskommunen yter tjenester til hele befolkningen, der befolkningen i aldersgruppen 15 – 19 år utgjør en betydelig gruppe (videregående opplæring). Det er innført fritt skolevalg for Trondheim (karakterbasert skolevalg), mens for resten av fylket gjelder nærskoleprinsippet. Det er fritt skolevalg i hele Trøndelag for utdanningsprogrammet idrettsfag. Den demografiske utviklingen i fylket vil i et slikt tilfelle spille enda større rolle for skolestrukturen i fylket.

Den demografiske utviklingen vil også ha stor betydning for organiseringen av tannhelsetjenesten.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Sykefravær er en risiko i fylkeskommunen. Sykefraværet har en kostnad, og den konsekvens at tjenestene ikke blir bemannet med riktig og tilstrekkelig kompetanse. Sykefraværet kan påvirke kontinuitet, effektivitet og være en belastning for tjenestemottakere og kollegaer. Det kan medføre at det ikke er nok personell i skolen, at saksbehandling blir forsinket og at andre ansatte må jobbe overtid med den belastningen det kan medføre. Helse, miljø og sikkerhet kan være et tema knyttet til utdanningssektoren. Det kan også være relevant å undersøke hvordan verneombudene blir involvert i HMS-arbeidet.

Fylkeskommunen har et ansvar som byggherre i mange prosjekter. HMS-arbeidet er viktig for å ivareta ansatte på byggeplassene.

3 ØKONOMI

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Økonomisk bærekraft	Offentlige anskaffelser
	Merverdiavgiftsbehandling

Økonomisk bærekraft

En bærekraftig økonomi innebærer at fylkeskommunen må ha evne til å holde stabil tjenesteproduksjon over tid. Denne evnen kan måles gjennom størrelsen på fylkeskommunens netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond. Driftsresultatet viser om fylkeskommunen klarer å frigjøre driftsmidler til investeringsformål, og dermed om det er mulig å fornye bygninger og anlegg uten at lånegjelden øker mer enn inntektene. I motsatt fall må en økende andel av inntektene brukes til å betjene gjelden i stedet for å gå til tjenesteyting. Konsekvensene blir dermed selvforsterkende, og før eller siden må fylkeskommunen kutte på bevilgninger til tjenesteproduksjon. Samtidig øker risikoen for at rentesjokk kan få store økonomiske konsekvenser.

Fylkeskommunene er pålagt å fastsette finansielle måltall å styre etter. Risikoen for å komme i et økonomisk uføre kan reduseres ved å fastsette tydelige og konkrete regler for hvordan fylkesdirektør og fylkesting skal forholde seg til de vedtatte måltallene når økonomiplanen skal behandles. En gjennomført forvaltningsrevisjon om gjeldsnivå viste at fylkeskommunen har store utfordringer med økonomisk bærekraft. Revisor anbefalte en prinsippavklaring for hvordan måltall og handlingsregler skal brukes som styringsverktøy. Etter revisors vurdering er ikke dette tilstrekkelig fulgt opp. Det kan være risiko forbundet med budsjettering. Det er konkrete krav til hvordan budsjettet skal utarbeides, men det gjøres også subjektive vurderinger om måltall og budsjettpremisser. Forpliktelser til måltall og budsjettpremisser kan være utfordrende.

Offentlige anskaffelser

Regelverket omkring offentlige anskaffelser er komplisert, og det er sannsynlig at det kan oppstå feil. Klagenemnda for offentlige anskaffelser kan bøtelegge når det gjøres feil. Feil tildelinger kan også føre til dyre rettsaker, negativ omtale og prosjekter som må utsettes fordi det må gjennomføres ny konkurranse. Feil i offentlige anskaffelser har også konsekvenser for tilbydere som ikke får oppdrag fordi at regelverket ikke følges.

Gjennomførte forvaltningsrevisjoner innenfor enkeltområder har vist at fylkeskommunen har hatt et forbedringspotensiale når det kommer til anskaffelser og oppfølging av kontrakter.

Regelverket om offentlige anskaffelser er til revidering i 2023 - 2024. Forslag til endringer omfatter forenklinger under EØS-terskelverdi, hvor oppdragsgiver er foreslått en betydelig større frihet og fleksibilitet.

Merverdiavgiftsbehandling

Regelverket om merverdiavgiftskompensasjoner, ordinær merverdiavgift og fradragsrett er komplisert. Det er sannsynlig at feil kan oppstå, og konsekvensen er at da vil det komme krav om tilbakebetaling fra Skatteetaten, og det kan ilegges bot på 40 prosent av feilen. Potensielt kan dette utgjøre store beløp som har betydning for fylkeskommunens økonomi.

Tannhelse har krav om tredelt regnskap, og det er ulik merverdibehandling innenfor tannhelse. Det er et til dels uavklart område. Dette kan utgjøre en risiko for feil. Det samme gjelder avgiftsbehandling på ferjer, der det er vedtatt at ferjen skal være gratis.

4 UTDANNING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Gjennomføring av videregående opplæring	Skoleadministrativt system

Gjennomføring av videregående opplæring

Ungdommer som ikke fullfører videregående opplæring har gjennomsnittlig lavere inntekt, høyere arbeidsledighet og har større behov for offentlig støtte. I tillegg er det en sterk sammenheng mellom å ikke ha gjennomført videregående skole, sosial ekskludering, kriminalitet, dårlig helse og lave materielle vilkår. I 2021 var det ca. 70 % som fullførte yrkesfaglige utdanninger og ca. 90 % som fullførte studieforbereende utdanninger¹. Det har vært noe stigende kurve de siste fem årene. Det er risiko for utenforskap for elever som ikke fullfører videregående skole.

Det er en risiko for at elever med særlige behov ikke fullfører videregående skole. Elever med særlige behov skiller seg fra den ordinære elevmassen ved at de ikke får tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen. Det er en sannsynlighet for at elevene med særlige behov ikke fanges opp og får den oppfølgingen de trenger. Manglende oppfølging kan gi konsekvenser for den enkelte elevs videre utvikling og muligheter videre i livet.

For å hjelpe elever til å fullføre videregående skole, kan det være behov for tverrfaglig samarbeid rundt eleven. Det er viktig med tydelige retningslinjer og rutiner for hva som kan deles av informasjon om eleven og hva som ikke kan deles uten samtykke. Dette er viktig for å ivareta personvern og taushetsplikt. Brudd på personvern og taushetsplikt kan få store konsekvenser for den enkelte person og økonomiske og omdømmemessige konsekvenser for fylkeskommunen.

Revisor vil også trekke frem at informasjon fra kommuner i Trøndelag tyder på et forbedringspotensiale når det kommer til fylkeskommunens samarbeid med kommunale tjenester om gjennomføring av videregående opplæring.

Risiko innen fagopplæring har vært utfordringer med å til enhver tid tilby lærlingeplasser i samsvar med behov i nærings- og arbeidsliv og ønsker hos de som er under opplæring. Fylkeskommunen har ansvar for å godkjenne lærebedrifter.

¹ Trøndelag fylkeskommunes hjemmeside, informasjonstekst publisert 17.06.2022

Skoleadministrativt system

Fra skoleåret 23/24 begynte fylkeskommunen å bruke Visma InSchool som skoleadministrativt system. Det var innkjøringsproblemer for andre fylkeskommuner i 2020, der det ble pekt på både utfordringer med feil i systemet og sikkerhetsproblemer. Trøndelag fylkeskommune var siste fylkeskommune som tok systemet i bruk.

En studie ved Universitetet i Agder om Visma InSchool (2022) viser at det er et tidkrevende system, og at arbeidsoppgavene tar lenger tid nå enn før.

Et funksjonelt skoleadministrativt system er avgjørende for å effektivisere administrative prosesser, følge opp arbeid med stillings- og timeplanlegging, pedagogisk personale og generell saksbehandling. Videre er det et viktig verktøy i vurderingsarbeidet, og i dialogen mellom skole og elev. Det er risiko for svakheter i bruk av nye systemer, både brukerfeil og systemfeil. Ansatte må få tilgang og nødvendig opplæring i systemet. Det kan få konsekvenser for elevenes opplærings situasjon og ansattes arbeidsmiljø.

5 SAMFERDSEL, VEG OG EIENDOM

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Klima og miljø	Kollektivtransport
Vedlikeholdsetterslep	

Klima og miljø

Både effekter av klimaendringene og omstillingen til lavutslippssamfunnet representerer risikoer for fylkeskommuner og regionalt næringsliv. Klimarisiko kan deles inn i fysisk risiko, overgangsrisiko og ansvarsrisiko. Fysisk risiko dreier seg om kostnader forbundet med fysisk skade som følge av klimaendringer (f.eks. mer ekstremvær, flom og ras). Overgangsrisiko dreier seg om samfunnsmessige konsekvenser som følge av endringer i politikk/reguleringer og teknologi når verden skal omstilles til et lavutslippssamfunn. Ansvarsrisiko handler om muligheten for erstatningskrav og søksmål knyttet til beslutninger eller mangel på beslutninger relatert til klimapolitikk eller klimaendringer.

Det kan være ulik vektning av klima- og miljøhensyn i forskjellige typer saker, og det kan også oppleves motstrid mellom ulike hensyn som samiske rettigheter og behovet for samfunnsutvikling. Klima- og miljøplanleggingen har innvirkning på annet planverk og har betydning for sektorovergripende forvaltning, blant annet i beredskap knyttet til veg og drift og vedlikehold av fylkeskommunal eiendom. Bærekraftsmålene sammen med de mer kjente

områdene som klima og miljø stiller krav til fylkeskommunene på mange områder, eksempelvis materialgjenvinning, omstilling i næringslivet og håndtering av et mer utfordrende klima.

Det kan være økonomisk krevende for fylkeskommunen å møte nasjonale og lokale klimakrav. Regjeringen har foreslått å innføre nullutslippskrav for både ferjer og hurtigbåter.

Vedlikeholdsetterslep

Gode systemer for vedlikehold når det kommer til eiendomsforvaltning og veg er en forutsetning for ivaretagelse av ansvaret. Det er et vedlikeholdsetterslep på disse områdene, som kan ha konsekvenser for helse, miljø og sikkerhet. En stor bygningsmasse og mye veg som skal vedlikeholdes og oppgraderes, belaster fylkeskommunens økonomi.

Fylkeskommunen har størst utfordringer når det kommer til vedlikehold av veg. Når etterslepet på vegvedlikehold blir for stort forfaller veistandarden noe som har konsekvenser for trafiksikkerhet og fremkommelighet. Gjeldsnivået og utviklingen i denne har medført nedgang i investeringer. Kostnadsnivået for drift av veg er så høyt at fylkeskommunen har vært nødt til å foreta omprioriteringer og utsette planlagte prosjekter slik at budsjetttrammene overholdes. Dårlig veinett kan også føre til lavere bolyst.

Det kan være risiko for at manglende bygningsmessige investeringer og at konsekvensen kan bli bygg som ikke tilfredsstillende behov og/eller lovkrav (tilgjengelighet, HMS). Dette gjelder skolebygg, administrasjonsbygg og kulturbygg. Det kan også være risiko knyttet til samspill mellom fylkeskommunen som eier og de fylkeskommunale tjenestene i byggene. Det er viktig med god dialog for å sikre hensiktsmessige bygg.

Kollektivtransport

Under pandemien ble kollektivreisende kraftig redusert, og det er fremdeles utfordringer knyttet til antall reisende. Det vil være behov for å gjennomføre løpende tilpasninger, når reisende kan oppleve kollektivtransporten som dyr eller dårlig. Utfordreren til kollektivtransporten er andre reiseformer, som bil, sykkel og gange, samt økt bruk av hjemmekontor.

6 PLAN, NÆRING OG KULTURMINNER

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Tilskuddsordninger	Bærekraft
	Saksbehandling kulturminner

Bærekraft

FNs bærekraftsmål angir viktige mål for felles retning i samfunnsutviklingen, globalt, nasjonalt og lokalt. Bærekraftsmålene berører alle deler av en fylkeskommunes virksomhet. Manglende lokalt arbeid for bærekraftsmålene kan medføre feil tiltak og feil utvikling på fylkeskommunale områder med hensyn til en bærekraftig utvikling.

Trøndelagsplanen 2019-2030 er fylkets overordnede plan, som gir mål og strategisk retning for utviklingen av sentrale samfunnsområder. Det er en risiko for at fylkeskommunens arbeid med klima og miljø ikke er tilstrekkelig for nå klima- og miljøambisjonene.

Næring

Fylkeskommunen finansierer og gir tilskudd til mange regionale utviklingstiltak. Det er risiko knyttet til om støtten treffer de riktige programmene, prosjektene og tiltakene, om resultat og effekten er slik som intensjonen var, og om fylkeskommunen følger opp og evaluerer finansieringen og tilskuddene. Konsekvensen kan være at fylkeskommunens ikke treffer riktig opp mot distrikts- og regionalpolitiske strategier og mål.

Det er risiko for at støtte ikke gis i henhold til regelverk og retningslinjer. Tilskuddsmottakere skal rapportere tilbake til fylkeskommunen om bruken av tilskuddet, og det er viktig med klare, objektive krav til revisors bekreftelse av vesentlige områder.

God internkontroll er en forutsetning for korrekt saksbehandling.

Kulturminner

Fylkeskommunen har ansvar for forvaltningen av fredede kulturminner og kulturmiljøer. Fylkeskommunen skal også sørge for at hensynet til verneverdige kulturminner blir ivaretatt i forbindelse med arealplaner, byggesaker og andre tiltak som planlegges gjennomført i kommunene.

Fra 01.01.2020 ble enkeltsaksbehandlingen i første linje etter kulturminneloven overført fra Riksantikvaren til fylkeskommunen. Dette innebar at forvaltningen av de fleste automatisk fredete kulturminnene ble overført fra Riksantikvaren til fylkeskommunene. Det samme gjelder fredete fartøyer, forvaltningen av fartøyer med status som «vernet fartøy», de fleste forskriftsfredete eiendommene i statlig og privat eie og 15 fredete tekniske og industrielle anlegg.

En forvaltningsrevisjon fra 2019 viste at de ansatte opplevde å ikke ha tilstrekkelig kapasitet til å utføre arbeidsoppgavene sine. Videre var det usikkerhet knyttet til framtidig kapasitet, når fylkeskommunen skulle overta oppgaver fra Riksantikvaren. Det har også vært utfordrende å rekruttere feltarkeologer, noe som også kan påvirke kapasiteten på saksbehandling og andre oppgaver.

7 KULTUR, FOLKEHELSE OG INTEGRERING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
	Kulturtilbud
	Folkehelse - samfunnsutvikling og samordning
	Samisk forvaltningsområde
	Integrering

Kulturliv

Fylkeskommunens rolle og ansvar på området er hovedsakelig indirekte bidrag gjennom tilrettelegging for at kulturlivet. På den måten kan både den profesjonelle og den frivillige kulturen utvikle seg positivt.

Fylkeskommunen deler ut tilskudd til drift, som skal bidra til et godt kulturtilbud til alle innbyggere. I 2023 ble det søkt om totalt 65,2 millioner kr til investering i kultursektoren, og fylkeskommunen hadde 2,5 millioner å dele ut. Dette er 4 % av omsøkt sum. Det er en risiko for et redusert kulturtilbud, når det er lite midler å fordele. I fylkeskommunens utfordringsdokument 2024-2027 trekkes det frem at det de neste årene skal arrangeres en rekke store nasjonale og internasjonale idrettsarrangement i Trøndelag. De fylkeskommunale tilskuddsordningene er ikke dimensjonert for å håndtere søknader om støtte til disse på en forutsigbar og forvaltningsmessig god måte.

Fylkeskommunen har også egne driftsoppgaver; Den kulturelle skolesekken, fylkesmusikere, kultur- og bibliotekbuss og lesesettutlån.

I tillegg har fylkeskommunen en betydelig eier- og tilskuddsrolle i, og overfor, en rekke kulturinstitusjoner i regionen – i mange tilfeller sammen med en eller flere kommuner. Både kommuner og kulturlivet etterspør arena for kompetansedeling og etterspør også fylkeskommunens kompetanse. Ifølge fylkeskommunens utfordringsdokument 2024-2027 er det behov for å utvikle et mer systematisk og forutsigbart samarbeid med kommunene om kulturfeltet.

Fylkeskommunen har etablert det kommunale foretaket UKM Norge Trøndelag FKF, som skal være ungdommens egen kulturarena både nasjonalt, regionalt og lokalt. Fylkeskommunen har oppgaver knyttet til organisering, utvikling og gjennomføring av Ung Kultur Møtes.

Folkehelse

Fylkeskommunen har et ansvar for folkehelse etter folkehelseloven. Fylkeskommunen skal være en pådriver for å samordne folkehelsearbeidet i fylket. Videre skal fylkeskommunen ha nødvendig oversikt over helsesituasjonen og påvirkningsfaktorer i fylket og formidle og stimulere til kunnskapsbaserte tiltak. Fylkeskommunen skal fremme folkehelse innen fylkeskommunens egne ansvarsområder.

I dette ligger:

- Folkehelse
- Friluftsliv og idrett
- Forvalte spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Psykiske plager og lidelser er en stor helse- og samfunnsutfordring i Trøndelag. Økningen av psykiske helseplager blant den unge befolkningen gir særlig grunn til bekymring.

Samisk forvaltningsområde

Trøndelag fylkeskommune er sørsamisk forvaltningsområde. Fylkeskommunen skal arbeide med samisk innhold innenfor samisk språk, kultur og samfunnsliv.

En samarbeidsavtale ble vedtatt i Sametinget og Fylkestinget i Trøndelag, desember 2022. Avtalen er gjeldene fra og med 01.01.2023. Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Trøndelag fylkeskommune, forplikter fylkeskommunen om å ta hensyn til samiske interesser på alle samfunnsområder. I avtalen legges det spesielt vekt på disse samfunnsområdene:

- Språk, helhetlige og forutsigbare utdanningsløp fra barnehage til endt utdanning
- Forskning, utvikling og internasjonalisering
- Demokrati og likeverdighet med hovedvekt på å bekjempe hverdagsrasisme og samehat
- Konsultasjon

Ifølge utfordringsdokumentet 2024-2027 bør fylkeskommunen bidra til å synliggjøre en større bredde i samiske kulturuttrykk i samarbeid med det samiske miljøet. Det er behov for å ta pulsen på dagens samiske kulturer i enda større grad enn i dag, ikke bare det som kan betegnes som kulturarv.

Konsultasjonsplikten kan også være krevende. Konsultasjonsplikten er forankret i sameloven. Konsultasjonsplikten er en plikt som pålegger Staten, fylkeskommuner og kommuner å konsultere Sametinget og andre samiske interesser som angår dem. Risikovurderingen på dette området bygger på at det er krevende å gjennomføre i praksis.

Integrering

Fylkeskommunen overtok regionale integreringsoppgaver fra 2020. Dette lå tidligere hos Integrerings – og mangfoldsdirektoratet. Fylkeskommunens oppgaver ble konkretisert fra 2021, da ny integreringslov trådte i kraft.

Fylkeskommunen er i hovedsak gitt et koordinerings – og rådgiveransvar. Fylkeskommunen har også fått en rolle knyttet til fordeling av midler til tilskuddordninger.

Ved nytt ansvarsområde, er det ofte forbundet en risiko knyttet til ivaretagelsen av oppgaven.

8 TANNHELSE

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
	Ressurser tannhelse
	Tannhelse Midt

Ressurser

Hovedutfordringen for tannhelsetjenesten er varierende kapasitet, samtidig som det må finnes handlingsrom for både nåværende og nye og økte prioriterte behov og utgifter. Teknologisk og medisinsk utvikling gir muligheter for nye og bedre, men dyrere behandlingsmetoder. Dette fører til økte krav og forventninger til kostbare løsninger. I deler av fylket er det et etterslep når

det gjelder fornying av utstyr, inventar og møbler og oppgradering av klinikklokaler. Det er dessuten ønskelig ikke bare å opprettholde utstyrsparken, men også kunne ta i bruk ny teknologi for å bedre diagnostikk og behandling. Tannhelsestrukturen skal i løpet av de neste årene utredes i en tannhelseplan.

Tannhelse er virksomhet med både utgifter og inntekter. Mens utgifter er relativt stabile, er inntektene avhengig av bemanning og hvordan behandlingsskapasiteten fordeles mellom såkalte prioriterte og betalende pasienter. Behandlingskapasiteten varierer stort med ansattes erfaring. Det blir derfor relativt vanskelig å styre inntektene og samtidig gi et stabilt tilbud til prioriterte grupper. I enkelte deler av fylket er det forholdsvis høy «gjennomtrekk» av tannleger.

TkMidt

Kompetansesenteret Tannhelse Midt (TkMidt) ble fra 1.1.2019 en del av Trøndelag fylkeskommune. Det er organisert som et kommunalt foretak. TkMidt skal være et regionalt kompetansemiljø, som tilbyr tjenester innen spesialisttannhelsetjeneste, forskning og utvikling og tjenester innenfor tilrettelagt behandling for personer utsatt for tortur, overgrep og/eller odontofobi. Det er økt behov for tjenestene, og TkMidt mangler lokaliteter og ansatte. Det er utfordringer knyttet til samhandling med kommuner om pasienter som har krav på behandling, som gjør at det er risiko for at fylkeskommunen mangler oversikt over brukere med rettigheter.

9 EIERSTYRING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Mange eierskap	Eierskapsmelding
	Interkommunale selskaper
	Utviklingsselskap
	Eiendomsselskap

Eierskapsmelding - generell eierskapskontroll

Kommuneloven § 26-1 sier at fylkeskommunen minst en gang i valgperioden skal utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av fylkestinget. Bestemmelsen stiller også krav til eierskapsmeldingens innhold.

Revisjon Midt-Norge gjennomførte i 2023 en generell eierskapskontroll. Rapporten viser at fylkeskommunen kan jobbe med å forbedre eierskapsmeldingen slik at informasjon om formål med eierskapene går frem av denne.

Trøndelag fylkeskommune deltar i et pilotprosjekt i Framsikt, der det skal utvikles en modul for eierstyring. Formålet er at det skal bli lettere å følge opp eierskap.

Mange eierskap – generell eierskapskontroll

Fylkeskommunen har eierinteresser i mange ulike selskaper. Dette kan bidra til at fylkeskommunens fokus på sine eierskap blir fragmenterte. Det er risiko for at fylkeskommunen ikke har en god nok plan for utøvelse av eierstyring av sine selskaper, og ikke er bevisst sin rolle som eier, enten som passiv eller aktiv eier.

Videre er det en risiko for at styringsprinsippene ikke er tilstrekkelig forankret hos dagens representanter. Det er også en risiko for at bestemmelsene i eierskapsmeldingen ikke følges opp av de som er oppnevnt som eierrepresentanter, om fylkeskommunen har rigget sine eierrepresentanter til å være gode eiere av ulike selskaper. Konsekvensene av dette kan bli at fylkeskommunens eierinteresser ikke blir underlagt tilfredsstillende folkevalgt styring og kontroll.

Forvaltningsrevisjon i selskaper

Fylkeskommunale tjenester ivaretas i noen av selskapene som fylkeskommunen eier. Dette gjør at fylkeskommunen bør være tettere på disse selskapene for å følge opp eierskapet når det gjelder fylkeskommunens forventninger og at fylkeskommunen er aktiv i eierstyringen. Når fylkeskommunen både kjøper tjenester fra selskaper og samtidig eier selskapet, kan det være en risiko for at disse rollene blandes. Deltakelse i interkommunale samarbeid utfordrer også fylkeskommunen på god eierstyring.

Av de interkommunale selskapene ønsker revisor å trekke frem Interkommunalt Arkiv Trøndelag IKS. Interkommunalt arkiv Trøndelag IKS ble etablert i år 2000 da institusjonen ble et interkommunalt selskap, opprettet med hjemmel i lov om interkommunale selskaper av 29. januar 1999. Selskapet skal følge opp arkivlovens intensjoner og bestemmelser og fungere som et arkivdepot for eieren med papirbaserte og elektroniske arkiv. Det er behov for nytt administrasjonsbygg. En gjennomgang av om oppgavene utføres i samsvar med krav kan være sentralt her, også eierstyring av selskapet. Eierstyring og forvaltningsrevisjon kan være aktuelt i et samarbeid med eierkommunene. Det er en viktig tjeneste, som ikke er revidert tidligere.

Aksjeselskap er juridisk selvstendige fra fylkeskommunen. Noen av disse er utviklingselskap, som investerer i lokale bedrifter. Det er viktig at selskapene har gode prosesser for arbeidet. Eksempel på selskap er Tidligfasefondet AS, som skal investere i oppstartsselskap som jobber med løsninger som bidrar til å løse klimautfordringene. Der fylkeskommunen har høy

eierandel, har fylkeskommunen mulighet til å drive aktiv eierstyring. Eksempel på selskap med høy eierandel er Grønt Hjerte AS, Trøndelag reiseliv AS og Vegamot AS.

Fylkeskommunen har mange selskaper som driver innen bransjen eiendom. Mange er også heleid av fylkeskommunen. Det kan være aktuelt å gjennomføre en samlet eierskapskontroll for alle selskap innen eiendomsbransjen, der aktuelle tema kan være organisering av selskapene og om eierstyringen er lik for selskapene.

Godkjenning av møteprotokoll fra dagens møte

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune

Møtedato

14.03.2024

Saknr

18/24

Saksbehandler Ragnhild Aashaug

Arkivkode FE-033, TI-&17

Arkivsaknr 24/222 - 2

Forslag til vedtak

Møteprotokollen fra dagens møte i kontrollutvalget, 14.03.2024, godkjennes.

Saksopplysninger

Møteprotokollen går gjennom i møtet slik at protokollen er i samsvar med kontrollutvalgets oppfatning.

Utvalget oppfordres deretter til å godkjenne møteprotokollen.